

11. Gryt kyrka, Daga hd.

Pl. 17. Pl. 4: B. 710.

Litteratur: B. 710; L. 921.

I B. 710 angives platsen vara vapenhuset, i vars dörr den tjänade till tröskel, och låg 1883 vid Boijes besök i kyrkans södra ingång såsom trappsten, blev först beklädd med bräder för att skyddas mot nötning,¹ uttogs därifrån och stod vid mitt besök 1899 rest mot kyrkans sydöstra hörn. Kgl. Vitterhets-, hist.- och ant.-akad. medgav den 2 juli 1900 dess flyttning till Nordiska museets anläggningar å Skansen i Stockholm, vilken flyttning dock ännu icke blivit verkställd.

Ämnet är sandsten. Höjden är 1,87 m, bredden vid foten tangerande nedersta slingan 1 m, i toppen 63 cm, tjockleken 25—29 cm. Slingans bredd är 8 cm.

Inskriftens första, förut övertäckta namn är **fraybiarn**, i vars **r** staven är borta nedom bistavens utgångspunkt 1 cm under slinglinjen, och av **n** finnes blott en svag insänkning på dess plats. I 10—12 **auk** är på **k** stavens v. sida avflagad och av bistaven finnes blott 3 cm från dess utgångspunkt. I **kuþrun** finns på **u** 6 cm av staven nedifrån och av bistaven en antydning vid utgångspunkten, på **þ** är bistaven borta nedtill, på **r** staven upptill.

Framför **hair** finns blott en punkt, fast högt upp; i **h** är h. övre armen borta, i **i** övre hälften av staven. I **marhu** är **h** säkert. I **ropkais** äro bistavarna på **o** korta och i **s** mellanstreckat börtnött och därefter följer en punkt 5 cm uppfifrån, 3 cm nedifrån. I **broþir** är **b** svagt, **o** har blott spår av bistavar, av **þ** är nedre delen avflagad och av **i** finnes blott ett spår av punktlåka gropar, även **r** är skadat. Av **þ** i **kuþ** är blott nedre hälften i behåll. På **h** i **hialbi** är övre v. armen borta, på **t** i **at** h. bistaven. I **hans**, som följer därefter utan skiljetecken, fattas på **h** övre staven och övre v. bistaven, på **ns** övre staven.

I **ybir** är på **b** nedre bistaven borta, i **hiok** bistaven nedifrån v. uppåt h. på **h**.

I B. 710 stå mellan ormarnes stjärtar runorna **irma:k** men dessa kunna icke återfinnas, ehuru den korta slinga, vari de äro tecknade, finnes.

Av de triskele, som i B. 710 äro tecknade nedom korset, finnas blott otydliga spår.

Inskriften är följande:

Högra slingan: **fraybiarn : auk : kuþrun : þau : ritu : stain : at · romunt · sun ·** Vänstra slingan: **sin · snialan · hair · at · marhu · ropkais · broþir · kuþ · hialbi · at hans** Till höger om högra slingan: **· ybir · hiok runar** Mellan ormarnas stjärtar enl. B. 710: [**irma:k**.]

Namnet **hair** måste motsvara fsv. *Ger*, fvn. *Geirr*, jfr ack. **haira** Ög. 229 Varby av fsv. *Gere*. Namnet ack. **marhu** antager jag höra till det främmande namnet *Maria*, men med tonvikten flyttad på första stavelsen, vilket uttal betygas av O. v. Dalin i Vårvisa: »Kom, min Marjo lilla.» Med **h** betecknas det därvid uppkommande j-ljudet. Jfr *Benedictus Mayoson* Ög. SD. III, 4 (1311), *Arnoldus Magiobonde* Ög. SD. III, 665 (1324) m. fl., i vilka det ursprungliga *r* försvunnit liksom i sv. *Maja*. För bruket av **h** som tecken för j-ljud se särskilt Ög. 39 Skeppsås, och jfr **marheto** »Margareta» S. 7 Fleringe. Då på Sö. 13 Gatstugan samma Mus-Gea synes förekomma som på 173 Tystberga, kan **ropkais** förmodas vara densamma som **hrupkair** Sö. 173.

Runorna mellan ormarnas stjärtar enligt B. 710 **irma:k**, kunna blott tänkas lästa uti inskriftens slut, och **ir** förefaller som rel. pron. 'som' med **ybir** som korrelat, om vilken alltså något berömmande uttalats av honom själv. Det ligger nära att antaga **ma** vara förkortning av *marka* eller *mærkia* 'rista runor' och **k** av kan 'kan' eller av 'kunde'.

¹ Av kapten C. Grewesmühl på Stjärnhof, se VHAA månadsbl. VII, 1878, s. 615.

Översättning: Fröbjörn och Gudrun, de reste stenen efter Romund, sin son, den raske, och Ger, Rodgers broder, efter Marja. Gud hjälpe hans ande! Ybber högg runorna, (som rista kan?).

12. Gryt kyrka, Daga hd.

Pl. 4: B. 711.

Litteratur: B. 711; L. 922.

Enligt S. Boije, som 1883 förgäves efterfrågade denna runsten, anges i Palmsköld Top. T. 31, sid. 667 dess plats vara »utanför Gryts vapenhusdörr».

Av runstenen visar B. 711 blott en del, vars längd varit 1,35 m och bredd tvärs över från slingans början 87 cm.

På teckningen i B. 711 har stenen form av en runstens övre del. Den del av slingan, som är bevarad längs dennas vänstra sida, innehåller emellertid en del av inskriftens slut, som ju kunnat stå i uppåtgående slinga till vänster, som på Sö. 11 Gryt. Motsvarande ristning t. h. har då varit alldeles utplånad.

Inskriften är följande: — **lfa : fapur · sin : auk** —

Den avlidnes namn har sannolikt varit: ack. [**pia**]lfa Tjälve.

Översättning: — (efter) Tjälve, sin fader, och —

13. Gatstugan, Gryt sn, Daga hd.

Pl. 18.

Runstenen låg före 1871 till förstugubro vid Gatstugan, nu under Järna gård, som hör till Ånhammar, vid den byggnad, där statdrängarne bodde, och under den låg en annan sten, som ock tyckes hava haft ristning, måhända den förlorade toppen, men den gick sönder, då stenen kördes upp till sin nuvarande plats vid en gammal loge sydöst om Gatstugan invid vägen till Hässelby, där stenen restes 1899.

Ämnet är röd sandsten. Höjden efter vänstra kanten är 1,38 m, bredden vid foten 1 m, upptill över korsets kärna 1,25 m, slingans bredd 8 cm. Den nedre delens yta är 1,5 cm högre och äger föga ristning i behåll, vilken blott finnes på den alldeles jämna övre delen av stenen, vars topp är borta från och med övre delen av korset.

Under korset t. v. finnes lämningar av ett ormhuvud och därefter några runor, som alltså utgjort inskriftens början, nämligen 1—3 **uik** — varefter med mellanrum av en runa 4 runan 5 **k** tyckes följa. Förmodligen har därför första namnet varit **uik**[i]**k**[R].

Inskriften är därefter utplånad på stenens högra yta, i vars övre kant dock ett stycke stav synes, som kanske haft bistaven av **k** och förmodligen varit slutruna i [**au**]**k**. Därefter står 3 cm från avsatsen en punkt och därpå namnet **muskia**, vars **m** är svagt men tydligt under skynket, **u** något nött, det omvända **s** och **kia** mycket tydliga. Efter den följande punkten står 13, som kan vara övre hälften av **p** eller möjligen **r** med bistav nedom stavens topp, därpå 14—15 **ai** och 6,5 cm från **i** foten av en runa i stenens kant. Högra slingans första ord är **pina**, vars **p** är nött och grunt med övre mynningen av bistaven alldeles borta, **i** är väl bibehållet, av **n** finnes 2,5 cm av staven nedifrån och en skugga av bistaven, men **a** är fullt tydligt, liksom **at**. Det följande namnet har varit **sikbia**[rn], men rn, som stått på den högre ytan, fattas, eller har efterlämnat en obe-